

Szerkesztőségi Iroda:

Nagybeeskerek,

Zápolya-utca 1-és szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJIER LAJOS.

Előfizetési árak:

Egész évre	— — — —	24 kor.
Félévre	— — — —	12 .
Negyedévre	— — — —	6 .
Egy óra	— — — —	2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —		

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybeeskerek, 1909.

XXXVIII. évfolyam 229. szám.

Péntek, október 8.

A vármegye közállapota.

— Az alispán jelentése az őszi közgyűléshez. —

(Két közlemény.)

I.

Nagybeeskerek, október 8.

Jankó Ágoston alispán a hétfőn tartandó rendes őszi közgyűlés elé terjeszti a vármegye közállapotairól szóló negyedéves jelentését.

A jelentés mint mindig a legkisebb részletekre kiterjed s az alispán az ő szokásos gondosságával ismerteti a vármegye közállapotait s így azokról a törvényhatóság, valamint a nagyközönség teljesen hű képet kap.

Tekintettel a dolog közérdekű voltára és jelentőségére, adjuk itt bő kivonatban az alispán jelentését:

Az alispán jelentését a vármegye gazdasági állapotának ismertetésével kezdi s jelenti, hogy a vármegyében a buzatermés ez évben egyes községekben elég jó volt, általában véve azonban csak közepesnek mondható, mert a nagy mérvben elterjedt rozsdá a szemet megszorította. A zab- és árpatermés jó volt. A tengertermés jóval kisebb lett, mint amilyenek július közepéig mutatkoztak, mert a bekövetkezett nagy szárazság folytán a cső és szem rosszul fejlődhetett ki s így a termés csak közepesnek mondható. A szőlőre az időjárás május hóban rendkívül kedvezőtlen volt, amennyiben a késői májusi fagyok igen nagy kárt tettek a szőlőkben, minek folytán a termés rossz lett.

A vármegye területén agrárszociális-tikus mozgalmak, arató- vagy cséplősztrájkok nem fordultak elő, mivel ez évben az aratás tekintettel arra, hogy dült gabona sehol sem volt, igen könnyen és aránylag rövid idő alatt folyt le. A cséplési keresettel pedig a munkások, tekintettel a buza magas árára, igen meg voltak elégedve.

A gazdasági egyesület működése a már említett időszak alatt a gazdálkodás összes ágazatára kiterjedt, s főleg a kisgazdák érdekeinek előmozdításán fáradozott az egyesület.

Részletesen szól azután az alispán a munkásházák építéséről. A gazdasági munkásházák állami támogatással leendő építéséről szóló 1907. évi XLVI. t. c. életbe léptetése után az alispán előterjesztésére a törvényhatóság ezer munkásháznak a vármegye területén való felépítését kimondotta és az építés céljaira a vármegye felhasználható alapjainak felesleges készpénzeit szavazta meg kölcsönképpen az alakítandó „Munkásház-alap” javára 4%-os kamattal, amely határozatot a belügyminiszter is jóváhagyta.

A gazdasági munkásházák építő akciója is megindult s az alispán első intézkedései idevonatkozólag csak annak megállapítására irányulhattak, hogy mely községei azok a vármegyének, melyekben legégetőbb a szükség ezen házak felépítésére és hogy ezekben a községekben mily mérvben bocsájtkozzék bele a törvényhatóság az építkezésekbe, mert hisz nyilvánvaló, hogy ily házaknak, ha nem is a szükséges számban, való felépítése lényegesen javít a lakásviszonyokon, a házat nem nyerő munkásnak alkalma nyilván megürült jobb lakások közt válogathatni, a lakástulajdonosok pedig a megcsappant kereslet folytán a helyenként igen magas lakbéréket leszállítani léven kénytelenek.

Az alispán a lakásviszonyoknak részben személyesen, részben a járási fő-

szolgabírák útján való tanulmányozása alapján azon helyzetben volt, hogy folyó év május havában javaslatot tehetett a melléje választott gazdasági munkásház építő-bizottság véleményének meghallgatása után a törvényhatóságnak a legszükségesebb 333 ház felépítésére. Ezen előterjesztésre a törvényhatósági bizottság kimondta, hogy Aurelházán 10, Tamásfalván 20, Jánosföldön 20, Tiszaszentmiklóson 30, Újszentivánon 30, Törökkanizsán 10, Kükéházán 20, Törökbecsén 60, Bocsáron 10, Basahidon 30, Kisoroszon 23, Dolácson 20, Kisteremián 20, Hertelendyfalván 20 és végül Roggendorfon 10 gazdasági munkásházát építet és a törvényhatóság, továbbá felhatalmazta az alispánt, hogy a házakhoz szükséges telkek megszerzéséről és a házak felépítéséről gondoskodjon.

Az egy Basahid községet kivéve, a hol a község 200 □-öles telkeket ingyen bocsájtott rendelkezésre, a telkekről vétel útján kell gondoskodni. A telkek ára a beérkezett jelentések és ajánlatok szerint □-ölenként 80 fillér és 3 korona közt váltakozik. Tekintettel arra, hogy a házépítések kiírt versenytárgyalás eredményel nem járt, amely körülmény folytán lehetetlenné vált a házak ezidén való felépítése, a telkek megvételéről csak azon helyeken gondoskodott az alispán, ahol a házak építése megkezdhető volt, vagy ahol annyira jutányosnak tartotta a vételért, hogy jónak látta ily ár mellett a telkeket megvenni. Megjegyzi az alispán, hogy a telkek nagyságát aszerint szándékozik meghatározni, hogy a drágább ár mellett kisebb telket nyer egy-egy ház, természetesen nem kisebbet az építési szabályrendeletben meghatározott 200 □-öl házhely minimumnál.

Miután a házak építésére vonatkozó versenytárgyalás eredménytelenül záródott, illetve oly magas árak mellett tétettek az ajánlatok, hogy az ezekkel járó terheket az egyes házakat nyerő munkások sehogy sem, vagy csak igen nehezen lettek volna képesek viselni, ezért a házilag, esetleg kis helyi iparosok által leendő építkezésre gondolt és ily módon egyes községekben mintamunkásházákat állított fel az alispán. Ezek részben elkészültek, részben építés alatt állnak. A további építkezések még ez évben helyenként megindulnak, tavaszra azonban mindenütt javában folyni fognak. Megjegyzendő, hogy az ily módon épülő házak ára 800—1000 korona közt váltakozik.

Utóhangok a földrajzi társaság kongresszusához.

— Cholnoky Jenő levele. —

Nagybeeskerek, október 8.

Dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanár a Magyar Földrajzi Társaság kitűnő főtitkára, aki a társaság vándorgyűlése alkalmából való itt időzése alatt egész Nagybeeskerek osztatlan szeretetét és tiszteletét megnyerte, levelet intézett lapunk szerkesztőjéhez, hogy köszönjük meg a Földrajzi Társaság nevében, mindazoknak, akiket illet, azt a fogadtatást és vendégszeretetet, amelyben a társaságot és tagjait részesítették.

Ezt a feladatot azonban azt hisszük sokkal megfelelőbben és szeretetreméltóbban végzi el maga Cholnoky a hozzánk intézett levélben s azért egész terjedelmében közöljük az ő kedves és szép levelét, amely így hangzik:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Uraságod persze azt hitte, hogy amikor a mi külön vasuti kocsin kirobogott a becskeréki központi pályaudvarról, akkor egyszersmind Nagybeeskerek város érdemes — és tapasztalásból mondhatom, — kedves közönsége végleg lerázott bennünket a nyakáról.

Alapos tévedés, mert ime mindjárt a szerkesztő urat is felkeresem soraimmal, hogy legyen szives és becses lapjában köszönje meg a mi nevünkben, t. i. a Földrajzi Társaság nevében, szépen, ahogy illik, már ahogy azt önök sokkal szebben és okosabban meg tudják köszönni, a város nagyérdemű közönségének, az összes hatóságoknak és azok képviselőinek, egyszóval sorban, mindenkinek, akit illet, azt a felejtethetetlen kedves fogadtatást, azt a rendkívüli szives vendégszeretetet, amiben vándorgyűlésünket egészben és minden egyes résztvevőjét részesítették.

Ugye, kedves szerkesztő ur, nem fogja eltéveszteni a sorrendet, első a főispán, aztán jön az alispán, aztán a polgármester... ugye nem téveszti el a sorrendet, sőt azt nálam sokkal jobban fogja tudni. Azt hiszem, hogy a hölgyeket legjobban lesz legelőre tenni, mert amint tapasztaltam, Beeskereken is ők képviselik az uralkodó hatalmat.

Az Alföld déli részének nemzetiségekkel telt vidékein óriási megnyugvásunkra szolgált látni azt a magasan fejlődött kulturális érzéket, amely Nagybeeskerek közönségének lelkes magaviseletében tükröződött. Nagyon művelten kell lennie annak a társadalomnak, amely ilyen lelkesedéssel és érdeklődéssel kísérte figyelemmel egy tudományos társaság vándorgyűlését. Minden ülésünkön zsufolt ház előtt beszélünk, az érdeklődés egy pillanatra sem lankadt s az arcokon ott ragyogott a megértés világossága. Nincs nagyobb és szebb jutalma a népszerűsítőnek, mint a mikor hallgatóságának arcán ott látja azt a kifejezést, amely jelzi, hogy megértették. Nem mondhatom, hogy minden előadás és minden közönség hasonló viszonyba kerül egymással. A nagybeeskereki közönség pl. még a „Fliegende Blätter”-t is szokta olvasni, mert megértette, hogy a rinocérus a kaszárnyákban azokra a szóvirágokra vonatkoznak, a melyek a rekrutákkal szemben szoktak elhangzani. Ezt pl. már az egyik szomszéd város egyik lapszerkesztője nem értette meg. Ugy látszik oda is vándorgyűlést kell rendeznünk, hogy némi felvilágosítások árán a műveltség európai színezetet nyerjen.

A Földrajzi Társaság életében feledhetetlen szép és magasztos emlék marad az a kirándulás, a melyet hétfőn az oppovai ártérre meg Titelre tettünk. Most mutathattam meg a Társaságnak igazán, hogy mennyi tanulmányozni való van az Alföldön! Amikor először hangoztattuk, hogy a Balaton és vele együtt a Dunántul tanulmányozása után haladéktalanul hozzá kell látunk az Alföld tanulmányozásához, akkor sokan mondták, hogy ugyan mi tanulmányozni való van az Alföldön? Talán a délibábot akarjuk tanulmányozni? Nos most láthatták azok is, a kik talán kétkedtek, hogy az Alföld nagyon is változatos, nagyon is problémákban gazdag terület, ahol ugyancsak dolgoznia kell a tudósoknak, ha világosan akarják látni a tüneményeket.

Aztán sietnünk is kell! Mind nagyobb sereg külföldi tudós látogatja hazánkat tudományos tanulmányozások céljából. A magas Tátrában már hatalmas munkát végeztek az osztrák és német tudósok, az Erdély déli határán emelkedő havasokat egy fiatal francia, meg néhány romániai tudós vette beható tanulmányozás alá. Sietnünk kell, hogy el ne tanulmányozzanak mindent az orrunk előtt. Az a szerencsétlen iskola, amely Lóczy fellépése előtt tanította geografusainkat, éppen nem tanította meg őket arra, hogy hogyan kell valamely vidéket önállóan és behatóan tanulmányozni. Az az iskola már életében elavult volt s nem is hagyott hátra olyan tanítványokat, akik igazán önálló tanulmányozásokra képesek lettek volna. Egy-két zseniális ember tette tul magát az iskola fogyatékoságain s irt, dolgozott lankadatlanul, de idegen lett az újonnan felszövő iskolában s nem tudott sem a Földrajzi Társaságon, sem azon a bajon segíteni, hogy hazánk egyes részeit komoly tanulmányozás tárgyává tegyék.

Amint Lóczy elfoglalta a budapesti egyetemi tanszéket, azonnal hozzá látott a Balaton és a

Dunántul tanulmányozásának s ma már büszkén hivatkozhatunk azokra az eredményekre, amelyek ez a tanulmányozás szolgáltatott. Sekélye, környezetének csodálatos változatosága lényegesen megkülönböztetik az alpi tavaktól s ezért eredményeink a tudományt minden téren hatalmas léptekkel vitték előre. Korai különben még erről beszélni, mert a műnek csak mintegy fele jelent meg eddig.

Milyen erővel kellett Lóczynek a nagy munkát megkezdeni! Az iskola padjaiból kellett egészen fiatal életet előszedni, hogy a munka megindulhasson. Valósággal uttörő munkát kellett végeznie. Ma már van munkás gárdája, amely lelkesültséggel és szakavatottsággal lát hozzá a munkához. S amiként Lóczy a Széchenyi-féle keletásiai expedíció alkalmával oly eredményeket tudott felmutatni, amelyeket még ma sem mult felül semmiféle angol, vagy orosz tanulmány, azonképpen reméljük, hogy az ő vezetése alatt olyan eredményeket érünk el az alföldön is, amelyek előtt kalapot fog emelni minden elfogulatlan elme. Különösen külföldi. Mert nemo profeta in sua patria. A londoniak Lóczyhoz fordultak annak a kérdésnek eldöntésére, hogy dr. Sven Hedin helyesen nevezte-e el az általa felfedezett hegységet Transhimalájának, mert Lóczyt tartják ebben kérdésben az egész világon legauthenticusabbnak, itthon pedig a régi iskola hívei között akad, akinek fogalma sincs Lóczy nagyságáról.

No de ne busuljunk. Ne töprengjünk. Temérdek a tenni való, nincs időnk a multa visszatekintgetni, sietnünk kell, hogy a magyar tudományt egy sorba állíthassuk a nyugatival. Nekünk kétszer annyit kell dolgoznunk, mint a külföldieknek, nekünk csak fele annyit szabad pihennünk, mint a nyugatiaknak, hogy utolérhessük őket. S ez így van minden téren, nemcsak a tudomány terén.

Ebben a nagy sietségben buzdítást és lelkesítést merítettünk abból a páratlan érdeklődésből, abból a határtalan vendégszeretetből, amelyet Nagybecskerek és Torontálvármegye részéről tapasztaltunk. Nem féltém én ezt a magyarságot ellenségeink minden vesztett ácsingózásától sem, amely így megérti a kultura hívó szavát!

Kérem, kedves Szerkesztő Uram, legyen szives valami szép szavakban megköszönni a becskerekieknek ezt a lelkesítő eseményt. Én nem tudom, mert nagyon el vagyok fogódva.

A legszívélyesebb üdvözléssel vagyok öszinte tisztelője

Cholnoki Jenő dr.,
A M. Földrajzi Társ. főtájkára.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órától kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 1/2 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délután 4 óráig. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad. Szombaton délután deákok számára a medencefürdő nyitva. (903)

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva van mindennap d. u. 5 órától este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától este 10-ig.

Október 9., 10. Országos vásár.
Október 10. Számonkérő tisztí szék.
Október 11. Őszi rendes közgyűlés.
November 8. A közg. biz. ülése.

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület munkásgimnáziumának október havi előadásai a következő napokon lesznek:

Október 12: 8-9-ig fizika, 9-10-ig gazd. földrajz.
Október 14: 8-9-ig gazd. vegytan, 9-10-ig egészségt.
Október 19: 8-9-ig fizika, 9-10-ig műv. történet.
Október 21: 8-9-ig gazd. vegytan, 9-10-ig gazd. földrajz.

Október 26: 8-9-ig fizika, 9-10-ig műv. történet.
Október 28: 8-9-ig egészségt., 9-10-ig gazd. vegytan

— **Személyi hir.** Botka Béla főispán olézi birtokról ma Nagybecskerekre érkezett.

— **A megyei állandó választmány ülése.** Torontálvármegye állandó választmánya ma délután ülést tartott, amelyen a hétfői őszi rendes közgyűlés tárgyait készítette elő.

— **Küldöttség a vármegyeházán.** Magyarpadé községből ma délelőtt küldöttség tisztelgett Szvoboda Adolf jegyző vezetésével Botka Béla főispánnál, majd pedig dr. Vinczehid Ernő m. főjegyzőnél, mint alispáni helyettesnél egy földvédelmi ügyében, amelynek effektuálása a magyarságra nagyfontosságú. A küldöttség mindkét helyen megnyugtató választ nyert

Küldöttség járt Nagytorákról is Chorle Gyula községi jegyző vezetésével dr. Vinczehidynél egy legelővetel törvényhatósági jóváhagyása dolgában. Ez a küldöttség szintén megnyugtató választ kapott.

— **Kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter Mező Ferenc pancsovai adóhivatali gyakornokot ideiglenes minőségű adóhivataltá nevezte ki a szentlőrinczi adóhivatalhoz.

— **Kitüntetett vasuti főtisztviselő.** Mint Budapestről jelentik, József főherceg Messinger Józsefnek, a nyugati pályaudvar jeles főnökhelyettesének egy gyönyörű briliánstűt ajándékozott elismerésének jeléül. Az emléktű József főherceg nevét és a magyar koronát ábrázolja. A kitüntetett vasuti főtisztviselő nagybecskereki származású és Messinger Karolin leánynevelő intézeti igazgatózó fivére.

— **A munkásgimnáziumból.** A kulturegyesület munkásgimnáziumában tegnap este dr. Fialowski Béla egészségügyi előadásait, Perl Mihály felső kereskedelmi iskolai tanár pedig vegytani előadásait kezdte meg. A legközelebbi előadás október 12-én, kedden lesz.

— **Esküvő.** Schwarz Géza feketetői segédjegyző f. hó 12-én délután 2 órakor vezeti oltárhoz Deutscher Malvin kisasszonyt Valkányon.

— **A nagyikinda-aradi vasut.** A nagyikinda aradi h. é. vasut építése fennakadt, most azonban sikerült az érdekelt bankoknak a kormányval olyan megegyezésre jutni, hogy a helyzet minden irányban tisztázható. Most gyűlést tartanak, melyen azt a javaslatot terjesztik elő, hogy négy százalékos elsőbbségi kötvények bocsáttassanak ki 9,288,800 korona értékben. Ezeket a közvetlenül érdekelt két berlini bank fogja átvenni.

— **Ujoncok bevonulása.** A nagybecskereki 29-ik gyalogezredhez tegnap mintegy 800 ujonc vonult be, akiket az ezred különböző zászlóaljaihoz osztottak be. Az ujoncok egy része Nagybecskereken marad s itt fogják őket kiképezni. A honvédséghez is ugyancsak ma vonultak be az ujoncok.

— **Az új közbüvőhid.** A város képviselőtestülete, mint ismeretes, már hónapokkal ezelőtt elvben hozzájárult ahhoz, hogy Nagybecskereken egy új, a modern kor igényeinek megfelelő közbüvőhid építtessék. A legutóbbi városi közgyűlésen azt is elhatározták, hogy a vágóhid építésére vonatkozólag egyelőre nem írják ki a tervpályázatot, hanem Székely N. temesvári építész-mérnököt, aki már több más helyen is épített vágóhidat, megbízzák, hogy az építendő vágóhidra vonatkozó terveit terjeszse elő a városnak. Székely mérnök ma meg is érkezett Nagybecskerekre, hogy dr. Perisics Zoltán polgármestertől és Fülepp György városi alatorvostól a szükséges adatokat beszeresse.

— **Ártézi kut Rudolfsnádán.** Mint lapunknak jelentik, Rudolfsnádán Momirov kutmesternek sikerült ártézi kutat furni, ami ezen a vidéken igen ritka. Az ártézikut percnként 12 liter vizet ad, szivattyuval pedig 120 liter vizet. A vízzel együtt mocsárgáz tódul ki, amely meggyújtva igen szépen világít s az ártézi kut fölött levő lámpának ez ad világító anyagot. A kut állami segélyvel épült, a vize azonban nem valami jó. Most a kut vizét felküldték vegyi vizsgálatra Budapestre.

— **A nagybecskereki országos vásár.** A nagybecskereki őszi országos vásárnak ma volt a második napja, amelynek ugyan még szarvasmarha-vásárnak kellene lenni, a sertés, juh és szarvasmarha-felhajtás azonban ma már csekély volt. Annál nagyobb számmal hajtottak fel lovakat, számszerint mintegy 1600-1700 darabot. A felhajtott loanyag általában véve elég jó volt s az első minőségű lovak 800-1000 koronáért, a prima igáslovak 600-700 koronáért, a másodikminőségűek pedig 400-500 koronáért keltek el. A kereslet meglehetősen lanya. A lóvásárt különben holnap folytatják. Ugyancsak holnap nyílik meg a kirakó-vásár is, amely az előkészületekből ítélve forgalmasnak ígérkezik.

— **Az iparkamara közleményei.** A temesvári kereskedelmi és iparkamara értesíti az érdekeltet, hogy a fehértemplomi csapatkórház kifőzésszerű élelmezésének biztosítására folyó évi október hó 14-én délelőtt 10 órakor nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

A brassói, marosvásárhelyi, kolozsvári és szászvárosi cs. és kir. csapatkórházak vendéglőszerű élelmezésének biztosítására folyó évi október hó 26-án délelőtt 10 órakor nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

A mezőhegyesi kir. állami ménésbirtok igazgatósága építési anyagok, faanyagok, faipar-cikkek, kötélyártó anyagok és bőrnemű ruházati cikkek szállításainak biztosítására folyó évi október hó 28-án korlátolt versenytárgyalást tart a részletes feltételek a kamaránál tekinthetők meg.

— **Letartóztatott lótolvajok.** Mint Temesvárról jelentik, a nagybecskereki rendőrség távirati uton értesítette a temesvári főkapitányságot, hogy Perlaszon Martinea Milán ottani gazdától elloptak három lovat. A tolvajok állítólag Temesvár felé vették útjukat. Kiderült, hogy a tolvajok Románszentmihály községben eladták a lovakat. A csendőrség letartóztatta a tolvajokat.

— **Gyilkosság.** Egy csebzáról érkezett szükségesszerű jelentés szerint ott tegnap meggyilkolva találták Musked Miklós csebzai lakost. A gyilkosságról közelebbi adatokat eddig még nem sikerült megtudni, a csendőrség azonban szigorú nyomozást indított meg a tettesek kézrekerítésére.

Színház.

Heti műsor.

Pénteken: „Aranyhid.” (Szinmü. Ujdonság.)
Szombaton: „Elvált asszony.” (Operette. Ujdonság.)
Vasárnap este: „Elvált asszony.” (Másodszor.)
Október 11. »A tulsó partról.« (Szinmü. Ujdonság.)

* **A nagymama.** Csiky Gergely megzenésített Nagymamája tegnap is nagyszámu közönséget vonzott a színházba. A címszerepben Kaposi Józsa ezuttal is bájos nagymama volt s bár indiszpozícióval küzdött, mégis szépen énekelt s kitűnően játszott. Márta szerepében Haraszti Vilma ismét bizonyosságát adta sokoldalú képességeinek s ezuttal is megerősítette azt a véleményt, hogy egyik leghasználhatóbb tagja a társulatnak, aki mindenben helyén van. Mártája kedves és bájos volt s emellett eszesen énekelt is. A többi szerepekben jó volt Solymosi, H. Lévai Berta, Remete, Toronyi és Niczkyné. Az előadás azonban meglehetősen vontatott volt.

* **Az aranyhid.** Ma este a Vigszínháznak egyik nagyszerű műsordarabját mutatja be a színház. „La passarelle” című francia vígjáték ez, amely nálunk „Az aranyhid” címmel került színre. A darabban Gózon, Turai, Tihanyi, Nagy Pál, Hevesi Mariska, Hevesi Gusztó, Sárvári Anna és Tarnai Anna szerepelnek.

Esküdtszék.

A tógyéri gyilkos

Az októberi esküdtszéki tárgyalások utolsó ügye került ma a nagybecskereki esküdtszék elé. Ez a bűnyű egyuttal az októberi ciklus leg súlyosabb és legsötétebb bűnyűje, amely mélyen bevilágít az elvadult szenvedélyek szomorú világába.

A vádlottak padján négy ember ül. Az elsőrendű vádlott Utca Mojsze 25 éves tógyéri napszámos, a kit az ügyészség két rendbeli gyilkosság büntetése miatt mint tettest, Utca Konstantin 61 éves napszámos, akit ugyancsak gyilkosság büntetésében mint bűnsegédet, Oprea Andria 55 éves földmives, akit mint felbujtót és Rain János 38 éves napszámos, akit gyilkosság büntetésének kísérlete miatt vádol az ügyészség.

A sötét bűn szálai már régebbre nyulnak vissza s a története a következő:

Utca Mojsze tógyéri napszámos még 1906. évben megkérte az akkori tógyéri gör. kel. lelkészt, Marku Kornélt, járjon közbe, hogy a tógyéri takarékpénztártól 200 korona kölcsönt kaphasson. Marku a kért kölcsönt nem eszközölte ki, ami miatt Utca nagyon el volt keseredve a pap ellen. Ezt meg is mondotta Oprea Andriának, a község egyik legvagyonosabb gazdájának, Oprea szintén gyűlöléssel viseltetett a lelkész iránt, mert neki tulajdonította azt, hogy a hitközségi választók névjegyzékéből kihagyták, ami rendkívül sértette a vagyonára gögős ember önértékét. Tudván azt hogy Utcanak égető szüksége van pénzre, 100 koronát ígért neki az esetre, ha a lelkészt elteszi láb alól. Utca összebeszélte Rain Jánossal, hogy együtt követik el a gyilkosságot. 1906. április 23-án este 8 óra tájban puskával lesbe álltak a paplak mellett kerítésnél s midőn Marku Kornélt lelkész egyik cselédjével kilépett az istálló ajtón az udvarába, Rain ráfogta a fegyvert, célzott, de nem mert löni. Utca kikapta a fegyvert Rain kezéből s rásütötte azt a mit sem sejtő Marku lelkészre, aki a lövéstől találva, a konyháig vánszorgott, ott azonban összeesett és meghalt. A nyomozás ez ügyben akkor nem vezetett eredményre. A Markut kísérő szolga ugyan vallotta, hogy a lövés után látta, hogy Rain sántítva menekül a templom felől, Rain azonban alibit igazolt s mivel a szolga később ingadozott vallomásaiban, Rain nem lehetett elítélni. A csendőrség e rejtélyes ügyben még sokáig kutatott, de a gyilkosnak nem tudott nyomára jutni s így az eset lassan feledésbe ment.

A folyó évben az előbbihez hasonló eset ismétlődött meg Tógyéren. Április 25-én történt, hogy Szirbu Nikola tógyéri földmives este 9 óra tájban hangos kutyaugatásra ki akart nézni az udvarba, hogy nincs-e valami baj. Alig lépett azonban ki az ajtón, a kerítés mögül lövés dördült el s Szirbu holtan esett össze.

A falu népe sugdolózni kezdett s a gyanu Utca Mojszera esett, akit a csendőrök szigorú vallatás alá fogtak. A vallatás folyamán azután kiderült minden. Utca az ellene felhozott bizonyítékok sulya alatt bevallotta, hogy nemcsak Szirbut, hanem a lelkész is ő lötte agyon. A Szirbu elleni orgyilkosságra Szirbu Nikolának Anna nevű leánya bérelte fel őt, aki családi viszálykodás miatt annyira gyűlölte atyját, hogy 200 koronát ígért Utcanak, ha őt meggyilkolja, a lelkész elleni gyilkosságra pedig Oprea Andria bérelte föl.

Megjegyzendő, hogy Szirbu Anna még ez év július 6-án meghalt s így neve nem szerepel a vádlottak között.

A bonyolult ügyben a királyi törvényszék egy egész sereg tanut idézett meg az esküdtzéki tárgyalásra, akiknek a kihallgatása még holnap is tartani fog.

A mai tárgyaláson az esküdtbírók a következőképpen alakultak meg: Elnök Junker János, bírák: Junga Aladár és Putits Oktáv, jegyző Gavrilovics István.

Rain János védője, dr. Sándor Mihály képviselőben dr. Horváth Andor, Oprea védője dr. Ernszt Lajos módosi ügyvéd, Utcákat pedig dr. Chiróli Demeter védi.

Orvosszakértők: Dr. Fialowski Béla és dr. Magyar Károly törvényszéki orvosok, továbbá dr. Schimpl János módosi körorvos.

Rendes esküdtteknek kisorsoltattak: Mattanovich Boldizsár, Holländer Károly, Bogdán Béla, Fröhlich Károly, Demetrovics Demeter, Perger Rezső, Wolf Péter, Weismann Lajos, Eckfeld Mór, Haidegger Ödön, Marok Ernő és Velebnyi István. Pótesküdttek: Gyárfás Ödön és Turi István.

Ma délelőtt a vádlottak kihallgatását kezdték meg. Első sorban Utca Mojszet hallgatták ki, majd a többi vádlottra került a sor.

Délután megkezdik a tanúk kihallgatását, itélet azonban valószínűleg csak holnap este lesz.

A gyilkos boszu. Rakity Milorad szerb-íttebei gazdasági cseléd bűnyűgyében tegnap ítélték a nagybecskerek esküdtbírók. Az esküdttek Rakityot gyilkosságban mondották ki bűnösnek, miért is őt a törvényszék az enyhítő szakasz figyelembevételével 15 évi fegyházra ítélte. Az ítélet jogerős.

TÁVIRATOK

A válság.

A miniszterelnök a királynál.

Budapest, okt. 8. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a király Wekerle Sándor miniszterelnököt ma délelőtt külön kihallgatáson fogadta. A kihallgatás délelőtt fél 12 órakor kezdődött s hosszabb ideig tartott. A kihallgatás eredményéről még nincs jelentés, a képviselőházban azonban a kormány egyik tagja annak a nézetének adott kifejezést, hogy a miniszterelnök kihallgatása aligha végződik azzal, hogy a király elfogadná a kormány lemondását, hanem a döntést még későbbre tartja fenn.

A képviselőház és a válság.

Budapest, október 8. (A „Torontál“ eredeti táv.) A függetlenségi párt köréből eredő jelentések szerint a párt el van tökéltve, hogy a képviselőházat a válság lebonyolítása alatti is továbbra együtt tartatja.

Bécsi híresztelések.

Budapest, október 8. (A „Torontál“ eredeti táv.) Mint Bécsből jelentik, az osztrák politikusok, nevezetesen Luegerék, valamint az osztrák sajtó is nagy erőfeszítéssel dolgoznak azon, hogy a függetlenségi párt kormányrajutását megakadályozzák. A „Neue Freie Presse“ mai számában azt írja, hogy a király Kossuth Ferencnek legutóbbi kihallgatásán állítólag kijelentette volna, hogy soha se járul hozzá oly kormányhoz, amelynek a tagjai mindig az Auszriától való elszakadásért s a perszonál unióért küzdöttek és ma is küzdenek. A lap szerint Lukács Lászlónak Kossuthról azt mondta a király, hogy semmi kifogása sem volna Kossuth Ferenc, mint Kossuth Lajos fia ellen, ha nem volna olyan ingatag s elhatározásának érvényt tudna szerezni.

A trónörökösnek egy nyilatkozatáról s tud a lap, amely szerint a trónörökös

kijelentette volna, hogy azért ellenzi egy függetlenségi kabinetnek az alakítását, mert abból könnyen „puccs-kabinet“ lehet. Az olyan kabinetben ugyanis nem bizhat a korona, amelynek tagjai minden vasárnap Kossuth-szobrok előtt foglalnak állást a monarchia és a korona ellen.

A „Neue Freie Presse“ budapesti levelezője egy másik cikkben azt írja, hogy az utolsó hetekben a kormány tagjai közötti egyetértés teljesen felbomlott. A teljes harmónia már hónapok óta hiányzott s ez kényszerítette főleg a kormányt arra, hogy lemondjon. A cikk azt állítja, hogy főleg Kossuth miatt beláthatatlan időkre lehetetlenné vált az, hogy a 67-es politikusok a függetlenséggel együtt működhessenek. A kabinetben állítólag nagy Kossuth ellenes hangulat van, amelyre az utolsó napok eseménye adott volna okot.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése.

Budapest, október 8. (A „Torontál“ ered. táv.) A képviselőház ma délelőtti ülése csekély érdeklődés mellett folyt le s rövid ideig tartott. Az ülésen csupa apróbb belső képviselőházi ügyekkel foglalkoztak, a melyeket rövidesen elintéztek. A képviselők közül a függetlenségi párt részéről elég sokan voltak, az alkotmánypártiak s a néppártiak közül azonban csak igen kevesen jelentek meg.

Az ülést Justh Gyula elnök negyed 12 órakor nyitotta meg s a jegyzőkönyv hitelesítése után jelentette, hogy Széll Kálmán összeférhetlenségi ügyében az összeférhetlenségi bizottság befejezte a tárgyalásokat s hogy október 19-ikére napirendre tűzi az összeférhetlenségi ítélőbizottság kisorsolását.

Hermann Ferenc képviselő mentelmi sérelméről tesz jelentést.

Fenyvesi Samu a mentelmi bizottság jelentését terjeszti be.

Ezután az elnök elrendeli a szavazást a kivándorlási tanács tagjainak a megválasztására. A szavazás elől a néppárt kivonult.

Végül megállapítják a holnapi ülés napirendjét, amely a következő: 1. Az interpellációs könyv felolvasása. 2. 43 mentelmi ügy elintézése. 3. A mai szavazás eredményének kihirdetése.

A horvát bán Budapesten.

Budapest, okt. 8. (A „Torontál“ eredeti táv.) Rauch Pál báró horvát bán ma Budapestre érkezett Bécsből, ahol tegnap kihallgatáson volt a királynál. A horvát bán ma délelőtt Josipovics horvát miniszterrel tanácskozott. A bán az újságíróknak kijelentette, hogy a király őt tegnap igen kegyesen fogadta s az ő lemondásáról szóló hírek teljesen valótlanok.

Lengyel ifjak Justhnál.

Budapest, okt. 8. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A lengyel ifjak száz tagu küldöttségét Justh Gyula, a képviselőház elnöke holnap délelőtt fogja fogadni.

Az osztrák helyzet.

Budapest, okt. 8. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a tartománygyűlések ez évi ciklusában mindenféle obstrukciók dülnek, aminek következtében a 17 tartománygyűlés közül eddig csak 13-at lehetett egybehívni s ezekben is nagy egyenetlenség mutatkozott az egyes pártok között s attól lehet tartani, hogy a szláv federalisták magában a Reichsrathban is obstrukciót fognak támasztani.

Oroszország keleti politikája.

Budapest, október 8. (A „Torontál“ ered. táv.) Bécsből jelentik: Egy szent-

pétervári sürgöny szerint az orosz lapok most élénken foglalkoznak Oroszország keleti politikájával. A lapok szerint sikerült Oroszország és Magyarország-Ausztria érdekeit összeegyeztetni s a félreértéseket eloszlatni, amelyek a cár és a дума által közösen kezdeményezett reformmunkálatokat csak akadályozták volna.

Határidő-üzlet.

Budapest, október 8. (A nagybecskerek Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	28.50
Buza (áprilisra)	28.24
Rozs (októberre)	19.42
Zab (októberre)	15.16
Tengeri (októberre)	13.84

Közgazdaság.

Ingatlanok forgalma.

Nagybecskerek város területén 1909. évi okt. 1-től 1909. évi október hó 8-ig terjedő időszakban a következő ingatlanváltás történt: Sztanojev Steva és Lenka tulajdonát képező 2 hold 560 □-öl szántót megvette Gyurakov Gáca 3242 kor. 72 fillérért.

Erdelyán Száva tulajdonát képező ház t 66 □-öl helyet megvette Fazekas Ferenc és Liza 400 koronáért.

Piaci árak.

Hivatalosan feljegyeztettek a Nagybecskereken 1909. évi október hó 8-án megtartott heti vásár alkalmával:

buza	50 klgr.	13.—	korona
kétszeres		9.—	
rozsa		8.70	
árpa		6.50	
zab		6.50	
kukorica		7.—	
repce		7.80	
széna I.		7.—	
II.		6.—	
szalma I.		5.—	
II.		5.—	
burgonya 1 klgr.		1.10	
disznóhus I.		1.80	
II.		1.70	
marhahús I. 1 klgr.		1.20	
II.		1.12	
borjúhus I.		1.52	
II.		1.40	
juhhus		1.04	
zsir		1.60	

A készáru jegyzése a tőzsdén.

Buza	kilós	ára 100 kg.	kilós	ára 100 kg.
Tiszavidéki	75	—	79	24.90—29.40
„	76	—	80	28.10—29.60
„	77	28.35—28.70	81	—
„	78	28.55—28.90	82	—
Fejérmegyei	75	—	79	28.70—29.05
„	76	—	80	28.90—29.30
„	77	28.15—28.50	81	—
„	78	28.35—28.70	82	—
Pestvidéki	75	—	79	28.80—29.10
„	76	—	80	29.—29.40
„	77	28.30—28.65	81	—
„	78	28.45—28.80	82	—
Bánsági	75	—	79	28.90—29.20
„	76	—	80	29.10—29.50
„	77	28.35—28.70	81	—
„	78	28.50—28.90	82	—
Bácskai	75	—	79	28.90—29.30
„	76	23.—23.50	80	—
„	77	28.35—28.70	81	—
„	78	28.50—28.90	82	—
Rozs I. rendű uj				13.45—19.70
„ középminőségű uj				19.25—19.35
Árpa takarmány I. rendű				14.75—15.05
„ II. rendű				14.40—14.60
Zab I. rendű				15.60—16.—
„ II. rendű				15.10—15.30
Tengeri belföldi uj				14.90—15.—
Körpe				—
Köles				—

Bérlét 7. sz. VÁROSI SZÍNHÁZ. 8-ik előadás.

Nagybecskereken, pénteken, 1909. október 8-án

AZ ARANYHID.

Vigjáték 3 felvonásban. — Írták: Fred Grésas és François.

Holnap, szombaton, október 9-én:

AZ ELVÁLT ASSZONY.

Felolós szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

